

A honfoglaló magyarok hite

A magyar honfoglalók kereszténység előtti hitéről igen keveset tudunk. Amikor a romantika korában minden európai nemzet lázas buzgalommal kereste őstörténetét, megpróbálták felfedezni és leírni pogánykori hitüket is. A Földközi-tenger mellékének népei a klasszikus, antik világ többistenhitében találták meg pogányságukat. Az ókori írókra támaszkodva keresték a kelták, gallok régi vallását is. A germán népek is megtalálni vélték isteneiket és félistenként tisztelt hőseiket, akik személyes kapcsolatban és rokonságban is álltak isteneikkel. A hiányzó részleteket a költészet pótolta, amint például Wagner Richard nagyopera sorozatában. Még a finneknek is sikerült a Kalevala alapján pogány hitviláguk néhány alakjára bukkanni. Hozzájuk hasonlóan mi is kísérletet tettünk a magyar mitológia felkutatására, de sokkal kevesebb sikerrel. Ipolyi Arnold Magyar mythológiájában mesék, mondák, hiedelmek alapján és szófejtés segítségével próbált néhány, a pogány hitre utaló részletet felmutatni, az őt bíráló Csengery Antal, majd Kálmány Lajos és Róheim Géza is csak hiedelmek és népszokások elemzésével próbált valami világosságot vinni e kérdés sötétjébe. Diószegi Vilmos a táltos, vagy divatossá vált idegen szóval, a sámán hitvilág emlékeit tárta fel idehaza és távoli, szibériai török és mongol népek körében. A sámánokba helyezett hit azonban nehezen nevezhető vallásnak, azt inkább szinte az egész világon elterjedt „módszernek” kell tartanunk, melyben az élők kapcsolatot keresnek a túlvilági lelkekkel és a holtakkal.

Krónikáink néhány, az ősi hitre mutató szokást, tiltó rendelkezést, törvényt jegyeztek fel, mint például a fehér ló föláldozását vagy a vérszerződést. Röviden: nem sikerült mindeddig a magyar kutatásnak megtalálni pogány hitünk azon mítoszait, mint ahogy azt a görög, latin, germán és szláv népeknek többé-kevésbé sikerült. A türkökről a 7. században feljegyzett néhány, a hitéletre utaló sor valószínű a magyarokra is érvényes; Theophylaktos szerint: *„Kiválónan tisztelik a tüzet, hódolnak a légnak és a víznek is, énekeket zengnek a földnek. Egyedül azonban azt imádják és istenüknek azt nevezik, ki az eget és földet teremtette. Ennek lovakat, ökröket és juhokat hoznak áldozatul és vannak papjaik, kikről azt hiszik, hogy jósló tehetséggel vannak felruházva.”*

Egy biztos, a magyarság a honfoglalás korában már az egyistenhívő török népek közösségében élt, és a kereszténységhez igen közel álló fogalmakkal és erkölcsi értékrenddel rendelkezett. Honfoglalás illetve kereszténység előtti szavaink: lélek, áld, átkoz, imád, menny, másvilág, id, szent értelemben, ezt a szót ismerhetjük fel az ünnep és egyház szavunkban, ül, megül, megszentel például ünnepnapot, boldog, Isten, ördög, üdvözít-üdvözül, üdvösség, bőjt, véték, vétkezik, bűn, bocsát, búcsú, hisz, hit, teremt, örök. Ezek a szavak kétségtelenül egy Istenben, Teremtőben való hitről tanúskodnak, a másvilágon ítélet alá eső lélekről.

Ez az erkölcsi fogalomvilág hisz az igazságban, a bűnök bocsánatának lehetőségében, a búcsúban, a böjtben, imádja az Istent, igaz ítéletet és örök életet vár tőle. Erre vall népmeséink egy része is. Kriza János feljegyzéseiben ránk maradt a mőndölőcskéről (bárányokról) szóló mese például tulajdonképpen a túlvilág költői megjelenítése, kissé hasonlóan ahhoz, ahogy azt Tar Lőrinc és Krizsafánia György középkori pokoljárásáról olvashatjuk. Ez az erkölcsi és hitbéli világ mintegy fölkészítette népünket a kereszténység felvételére. Miért ne hihetnénk, hogy e nép bizonyára addig sem könnyű korai története során ne várta volna egyéneiben és közösségeiben is a megváltást, az Igazság vigasztaló íráját?

A magyarok már az Etelközben találkoztak keresztény hittérítőkkal. Erről tanúskodnak Cirill és Metód legendái. 860 körül a bizánci császár egy a kazár kagánhoz indított küldöttsége tagjaként Cirill a magyarokhoz is szólt. 867-ben Cirill Velencében a püspökök, papok és szerzetesek előtt kiállt a szláv nyelv liturgikus használata mellett az eddigi háromnyelvűség (héber, görög, latin) kizárólagossága ellen és kijelentette, hogy már sok népnek megvannak a maga szent könyvei és saját nyelvükön magasztalják az urat, így az örmények, perzsák, abházok, ibérek, szogdok, gótok, avarok, türkök, kazárok, arabok, egyiptomiak és sokan mások. A türkökön kétségkívül magyarokat kell értenünk. Később Metódot az ugor (magyar) király kívánta látni, és személyesen megismerni. *„És midőn némelyek -így a legenda- mondották neki, hogy ezt nem éli túl kínszenvedések nélkül, az mégis elment hozzá. A király pedig, mint uralkodóhoz illik, azonképpen tisztességgel, fényben és örömmel fogadta Metódot, és miként ilyen férfiakhoz illik, beszélgetett vele. Megszeretvén, megcsókolván és nagy ajándékokkal elbocsájtotta, mondván neki: emlékezzél meg mindig rólam tisztelendő atya, szent imáidban.”*

A legenda szelleméből következik, hogy Metód és a király Istenről beszélgetett.

A honfoglaló magyarok hite

Írta: Andrásfalvy Bertalan

2016. január 26. kedd, 09:13 - Módosítás: 2016. január 26. kedd, 10:50

